



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

7. De quatuor virtutibus Pronuntiationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

ἡδύα suavis, quæ gratiæ quodam flore delectat.

Ἐπαγώγῃς illecebrosa, flexibilis, & delicatis modulis afflaens.

Ἐυκλήδῃς exquisita, culta, facunda.

Ἐπιπέδῃς rotunda, simplex, & ad persuasivam aptissima.

Ἐυάγῳς tractabilis, quæ faciliè ab imo citatur ad summum, à summo defluit ad imum, & in omnes conciditur varietates.

Ἐκαπέδῃς flexibilis, & rigoris experta, quæ singentem sequitur, ut cera mollis digitos.

Ἐυλίκετῳ volubilis, citata, & velox, qualis esse solet optimorum oratorum, ubi pugnat densius.

Ῥυκέα dulcis, & molli quodam decore efflorescens.

Ἀγυρά canora, stridula, & ad citharæ fides apta.

Ἐαφῃς plena, perspicua, & auditu facilis.

Διαφανῃς splendida, & molliter pellucens.

Et hæc ferme sunt vocum genera, & virtutes, quæ à natura proficiuntur, ab arte tamen culturam capiunt, & nitorem.

De quatuor virtutibus pronuntiationis.

CAPUT VII.

Quatuor sunt præcipuè pronuntiationis virtutes, Puritas, Perspicuitas, Cultus, Habilitas.

Fab. III. Prima virtus pronuntiationis puritas.
Puritas est salubritas quædam vocis, in qua nihil est vitij, cui officit vox subfunda, rudis, immanis, dura, rigida, varia, præpinguis, aut tenuis, inanis, acerba, pusilla, mollis, effeminata. Contra iuvat os faciliè, explanatum, iucundum, urbanum, in quo nulla rusticitas, neque peregrinitas resonet, ut ait Quintilianus, Cicero 3. de Orat. 41. pari ratione condemnat vocem mollem, muliebrem, extra modum absonam, atque absurdam, item agrestem, & rusticanam: vultque proauntiarî non asperè, non vastè, non rusticè, non hiulcè, sed præfè, æquabiliter, & leniter. Accedit etiam tonus, seu accentus, quo homines ut æra tinnitu dignoscuntur. Hæc virtus, tum natura, tum consuetudine paratur, cuius vis magni momenti est. Itaque plurimum iuvabit à teneris rectæ pronuntiationi assuescere.

Nam qui grandiores peregrinas linguas discunt, vix adeo purè pronuntiant, ut ab indigenis vitio quodam sonitu non discernantur.

Perspicuitas, & lux pronuntiationis, est in articulata quadam expressione omnium syllabarum, legitimisque interpunctionibus: de qua ita præcipit Fabius.

Dilucida verò erit pronuntiatio, primum si verba tota exegerit, quorum pars devorati, pars destitui solet, plethiquæ extremas syllabas non profereantibus, dum priorum sono indulgent. Ut autem est necessaria verborum explanatio, ita omnes computare, & velut annumerare litteras molestum, & odiosum. Observandum etiam, quo loco sustinendus, & quasi suspendendus sermo sit, quod Græci *ἄποστασθῆναι*, vel *ὑποστῆναι* vocant, & hoc arte, ut apparet, est parabile.

Ornatus est cultus vocis, & nitore, cui plurimum suffragatur à natura vox facilis, magna, beata, flexibilis, firma, dulcis, durabilis, clara, pura, secans, erecta, auribus sedeps, & ceteræ virtutes, quas ex Iulio Polluce commemoravimus. Accedit etiam totius organi pulchra compositio, ut lateris firmitas, ut spiritus cum spatio pertinax, & labori non facile cessurus.

Habilitas est in constanti quadam æquabilitate, pro argumentorum diversa ratione, facunda pronuntiationis varietas. Ut enim optimus stylus licet sit perpetuò æquabilis, & sibi constans, tamen pro materia subiecta nunc gravis, nunc floridus, nunc leniter demissus apparet: sic laudata vox semper eadem, & à sua bonitate non discedens, multas pro rerum conditione admittit varietates, è quibus omnis ei decor efflorescit. Dicit non potest, quantam habeat gratiam ars illa variandi, quantum auditores exhilaret, & ipsum oratorem laboris vicissitudine reficiat. Contra verò Monotonia, non modo dicentem enecat, sed ipsos exanimat auditores. Omnino ut standi, ambulandi, sedendi vices sunt, nihilque horum pati diu possimus. Ita in pronuntiatione amamus gratiam vocis in iusta æquabilitate varietatem.

Erit igitur vox, ut præcepit Quintilianus, lætis in rebus plena, simplex, hilaris, fluens. In certamine erecta totis viribus, & velut omnibus nervis intentata, atrox in ira, & aspera, ac densa, & respitatione crebra, paulum in invidia faciendâ lentior, quia non ferè ad hanc,

hanc, nisi inferiores confugiunt.

At in blandiendo, fatendo, fatisfaciendo, rogando, lenis & submissa. Suadentium, & momentium, & pollicentium, & consolantium grauis. In metu, & verecundia contracta: in adhortationibus fortis, disputationibus teres, miseratione flexa, & flebilis, & consulto quasi obscurior, at in egressionibus fusa, & securæ claritatis, in expositione, ac sermonibus recta, & interacutum sonum, & grauem media. At tollitur autem concitatis affectibus, compositis descendit, pro vtriusque rei modò altiùs, vel inferiùs. Hoc profectò, qui præstare poterit, pronuntiationis assequetur perfectionem.

Viciu vari-
um in actio-
ne commen-
datur in
Gratiano.
Aulonius
in actione
grat. ad Gra-
tianum Im-
perat.

Et hanc ipsam virtutem Aulonius commen-
dat in Gratiano. Quis tenor vocis cum incitata
pronuntias, quæ inflexio remissa, quæ tempe-
ratio cum vtraque dispensas. Quis Oratorum
læta iucundius, facunda cultius, pugnantia de-
sius, aut densata glomeratius dixit: aut quod
est cuique liberum cogitauit.

Cicero 3. de Orat. 216. pronuntiationem in
plura genera diuidit, lenem, asperum: contra-
ctum, diffusum: continentem spiritum, intermisso:
fractum, scissum: flexo sono, recto: attenua-
tum, inflatum. Hi sunt (inquit) actoris, vt pictori
expositi ad variandum colores.

Iracundiæ amant acutum, incitatum; crebro
incidens.

Miserationes, flexibile, plenum, interrup-
tum, flebile.

Metus, demissum, hæsitans, & abiectum.

Vis, contentum vehemens, imminens qua-
dam incitatione grauitatis.

Voluptas, effusum, lenem, tenerum, hilaratum,
ac remissum.

Molestiæ, graue, ac vno pressu obductum.

De gestu, & ritibus antiquorum in nume-
rando, & loquendo per
gestus.

Et de hoc curiosæ Astabasdæ obser-
uationes.

CAPVT VIII.

Restat altera pars actionis gestus, cuius lo-
quax est quodammodo silentium, siqui-
dem Cassiodorus in varijs, Orchestrarum lo-
quacissimas manus, linguosos digitos, silenti-
um clamoribus nominat, & eius expositionis
facilem meminit, quam Musa Polyhymnia re-
perisse narratur. His corporis, maxime verò di-
gitorum signis in numerando plurimum vlos
fuisse veteres, testatur Nicolaus Smyrnæus A-
stabas, qui libellum à doctiss. Morello edi-
tum de ea re conscripsit; & φρασι τῶ δακτυ-
λικῆ μέτρῃ. Non erit hic à re alienum quæ-
dam capita subijcere, vt inde varios vermicu-
latorum digitorum flexus, vt loquitur Martia-
nus, nec non nimis fortasse putidam in eo an-
tiquorum inuentorum subtilitatem lector a-
gnoscat.

Gestui lo-
quax silen-
tium.
Mansueti-
tudines.
Digiti sim-
guosi.
Nicolaus
Smyrnæus
Astabasdæ.

RATIO ANTIQVORVM PVTDIVS CVLA NVMERANDI,
& loquendi per gestus.

ΕΝ τῆ ταῖς χερσὶ καθέξεις τοὺς ἀριθμοὺς οὐ-
τάς, καὶ ἐν τῇ εὐωνύμῃ αἰεὶ ὀφείλεις τὰς
μονάδας, καὶ δεκάδας, κρῆσεις. ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ τὰς
ἐξαπολύδας, καὶ χιλιονύκτας, τοὺς δὲ ἐπέκεινα
τῶτων ἀριθμοὺς χαρὰ τῆν ἐν λευκῷ γὰρ ἔχεις ὁ-
πως καθέξεις ἐν ταῖς χερσὶ.

Ζυσελλομένῃ τῷ πρώτῃ τῷ μικροῦ δακτύ-
λου τοῦ μὲν καλουμένῃ, τῷ δὲ τῆν ἄριον
ἐκτεταμένῃ, καὶ ἵσα μένων ὀφείλεις, κατέχεις

IN manibus ita numeros continebis: & in
manu quidem læua unitates & decades
tenere debes; in dextra verò centenarios, &
millenarios. Numeros autem, qui hos exce-
dunt, notare alicubi oportet. Nam integrum
tibi non erit illos manibus continere.

Minimo seu auriculari digito contracto:
quatuor verò reliquis extensis, & erectis, in
læua quidem manu unitatem solam con-
tines.

K k k tines,